

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De heer Schutte over het hoger onderwijs

Schutte, G.J.

Citation

Schutte, G. J. (1995). De heer Schutte over het hoger onderwijs. *Bestuurskundige Berichten*, 10(1), 10-11.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233863>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233863>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

er een absolute patstelling ontstaan. Het is de grote verdienste van minister Ritzen en staatssecretaris Nuis dat ze hieraan een eind hebben gemaakt en de onderhandelingen weer hebben vlot getrokken. Dat hebben ze gedaan door middel van een intentieverklaring samen met de voorzitters van de VSNU en de HBO-raad.

Wat staat er nu - in grote lijnen - in die intentieverklaring? De opbrengsten van de stelselwijziging worden wat naar achteren geschoven in de tijd en worden binnen reëlere proporties gebracht, namelijk f 200 miljoen. Op de korte termijn wordt de taakstelling verminderd, rekening houdend met de wachtgeldproblematiek en er is f 500 miljoen beschikbaar voor de studeerbaarheid en de onderwijskwaliteit. De prijs voor deze intentie is evenwel een collegegeldverhoging van f 1000,-. Dit nu vinden wij onevenwichtig en wij gaan hiermee dan ook niet op voorhand akkoord. Dat wil overigens niet zeggen dat enige verhoging van de eigen bijdrage van de studenten voor ons onbespreekbaar is, maar er moet wat tegenover staan en het moet pas

sen in het evenwichtige geheel waarin een koppeling aanwezig is tussen collegegelden, studeerbaarheid en een efficiëntere besteding van middelen door de instellingen. De mate waarin aan de universiteiten en hogescholen wordt gevraagd bij te dragen aan de bezuinigingen is erg bescheiden, zeker gezien in het licht van de aanslagen op de studie-financiering.

Daarom heeft de D66-fractie (samen met de andere coalitie-fracties) aan de minister verzocht om in de komende vijf weken weer te gaan praten met de universiteiten en de hogescholen met als doel het vinden van aanvullende bezuinigingen op de begrotingen van de instellingen. Mogelijkheden hiervoor worden aangebracht in een rapport van een zogenaamde 'technische commissie', die bestond uit ambtenaren van de ministeries van onderwijs en financiën en uit zogenaamde 'externen', die hebben geadviseerd over het invullen van besparingen bij de instellingen voor hoger onderwijs. Dat waren onder andere een effectievere bestuursstructuur, een vermindering

van de overhead, doorberekening van de facilitaire kosten voor het derde geldstroomonderzoek, betere verdeling van de opbrengsten van de derde geldstroom, betere doorstroming van studenten en tegengaan van versnippering van studierichtingen.

Ook met de vakbonden kan gekeken worden naar de arbeidsvoorwaarden en het personeelsbeleid. Wij verwachten van de instellingen een minder vrijblijvende en meer consistente opstelling. Overigens verwachten wij ook van de studenten een constructieve deelname aan het tripartite overleg.

De minister heeft toegezegd dat hij, uitgaande van de bestaande intentieverklaring, met de andere partijen zal gaan praten en eind januari hierover aan de Tweede Kamer zal rapporteren.

Dat wachten wij af, in het vertrouwen dat er een evenwichtig pakket uitkomt en dat er bovendien weer een constructief overleg op gang komt, tussen alle partijen, ten einde de financiële en inhoudelijke problemen te kunnen oplossen. ■

De heer Schutte over het hoger onderwijs

G.J. Schutte

Lid van de Tweede Kamer voor het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV) en voorzitter van deze kamerfractie

Zelden zullen voornemens met betrekking tot het hoger onderwijs tot zoveel verwarring aanleiding hebben gegeven als nu het geval is met de plannen van het duo Ritzen/Nuis. De directe oorzaak van de problemen gaat terug naar de afgelopen zomermaanden. Toen werden in kleine kring plannen uitgedacht voor een forse bezuiniging

op het hoger onderwijs ten behoeve van een te vormen paars kabinet. Daarbij stond niet de inhoud van de plannen centraal maar de bezuinigingstaakstelling. Het onderlinge vertrouwen tussen de verschillende componenten van paars was zo gering, dat zij elkaar moesten binden aan een op te brengen bedrag aan bezuinigingen. Dit bedrag was niet gebaseerd op een berekening van hetgeen haalbaar zou zijn, maar op het gevoel dat een groot departement als dat van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in staat moest zijn een flink deel van de in totaal benodigde 18 miljard aan bezuinigingen op te brengen.

Hoe flinterdun de berekeningen waren bleek wel uit de berichten dat de toenmalige fractiespecialisten van paars, onder wie de heer Nuis, niet verder kwamen dan een bezuiniging van 165 miljoen exclusief de studiefinanciering. Dit heeft de heren Ritzen en Nuis echter niet belemmerd de hun aangeboden portefeuille te aanvaarden.

De gevolgen hebben zich zoals bekend snel gewroken. Dat er voor de voorgenomen maatregelen binnen het hoger onderwijs zelf weinig draagvlak bestaat is geen verrassing. Niemand snijdt graag in eigen vlees. Maar het verzet wordt wel erg gemakkelijk gemaakt als zonneklaar is

dat een reorganisatie, zoals de opstellers van het regeerakkoord voor ogen stond, feitelijk niet kan. Terwijl zeker niet binnen één kabinetsperiode de afgesproken bezuinigingen kunnen worden gehaald.

In het nauw gedreven tussen de financiële taakstelling en de harde werkelijkheid zal de minister hebben gedacht: 'als het dan niet kan zoals het moet, moet het maar zoals het kan. Wat ik niet rechtstreeks bij de universiteiten en hogescholen kan halen, haal ik dan maar bij de studenten.'

Wat nu van dit alles te denken?

Opmerkelijk is dat voor de meeste ideeën op zichzelf beschouwd wel wat te zeggen is. Problemen ontstaan door de cumulatie van ideeën, die bovendien nog in een strak keurslijf van de tijd worden geperst. Als dan bovendien steeds weer nieuwe combinaties worden aangebracht, wordt het beeld wel erg troebel.

Gegeven de noodzaak van omvangrijke bezuinigingen op de overheidsuitgaven ga ik er van uit, dat het onderwijs daarbij niet geheel kan worden ontzien. Na alle ingrepen welke in het verleden zijn toegepast op het primair en secundair onderwijs vind ik het ook onvermijdelijk dat de nadruk komt te liggen op het tertiair onderwijs. Ook vind ik het terecht dat daarbij niet de kaasschaafmethode wordt toegepast. Dat zou een beleidsame beslissing zijn, waarbij keuzen worden ontlopen, terwijl niet wordt nagedacht over het aanpassen van de eisen aan het onderwijs te stellen.

Een reorganisatie van het hoger onderwijs is in die zin dat de uniforme cursusduur wordt verlaten en de gemiddelde studieduur wordt verkort een verantwoorde optie. Op termijn moeten hieruit financiële voordelen voor de overheid kunnen voortvloeien. Als vooropgezet doel is dit echter onjuist. We kunnen ons niet permitteren de kwaliteit van het hoger onderwijs ondergeschikt te maken aan budgettaire prioriteiten.

Hoger onderwijs voor velen is een goede doelstelling, onderwijs passend

bij iemands aanleg en kwaliteit is een betere. Daarom is een zorgvuldige selectie in het secundair onderwijs en waar nodig ook bij de poort een goede zaak. Een goede begeleiding tijdens de propeadeuse zal moeten zorgen voor een tijdige verwijzing naar de juiste studierichting.

Hier ligt een directe relatie met de invoering van een prestatiebeurs. De gedachte als zodanig is zeker niet af te wijzen. Voor wie normaal studeert verandert er per saldo niet veel. Maar het gaat er dan wel om de mogelijkheden te bieden om normaal te studeren en onnodige mislukkingen te voorkomen.

Een forse verhoging van het collegegeld kan natuurlijk niet los worden gezien van het stelsel van studiefinanciering. Een collegegeldverhoging van f 1000,- in combinatie met een prestatiebeurs op het per 1 januari 1995 geldende verlaagde niveau zal hoe dan ook een drempel gaan vormen, in het bijzonder voor studenten uit gezinnen met een middeninkomen. Als het daarbij gaat om grotere gezinnen zal de drempel extra hoog zijn, omdat de Tweede Kamer inmiddels in meerderheid heeft ingestemd met forse bezuinigingen op de kinderbijslag, die extra zwaar drukken op grotere gezinnen.

Afgezien van deze bezwaren zijn er nog andere algemeen-politieke bezwaren tegen een belangrijke verhoging van het collegegeld. Vervanging van bezuinigingen op de overheidsuitgaven door hogere collegegelden is een vorm van afwenteling van lasten op burgers. Als het in de vorm van een belasting- of premieverhoging was gegoten zou het worden afgewezen, omdat de collectieve uitgaven niet omhoog mogen. Het collegegeld is formeel geen belasting, maar het drukt niet minder op de burgers.

Mijn conclusie op dit moment is dus: de regering heeft zich zelf in de nesten gewerkt. Een echt goede oplossing lijkt in dit stadium niet meer mogelijk. Het is te hopen dat de gebeurtenissen geen blijvende schade aan het hoger onderwijs zullen berokkenen. ■

